

Més crisi, més Europa

LLUÍS FOIX / Periodista

AVUI, 10 de març del 2010

Hi ha motius objectius per pensar que la crisi econòmica està passant factura al funcionament de les institucions europees en un semestre en què s'està aplicant per primera vegada el Tractat de Lisboa, un pas petit però clar sobre l'estructura econòmica i política de la Unió Europea. El que ens afecta cada dia és molt important per a la vida de la gent. Però és més decisiu que les institucions que aguanten el fràgil edifici d'Europa marquin unes pautes que puguin ser acceptades per tothom, ja siguin maltesos, irlandesos, letons, francesos o portuguesos. Es poden produir esquerdes en l'extraordinari corpus jurídic i polític que s'ha anat dibuixant des del Tractat de Roma del 1957 i que ha conformat l'Europa d'avui, amb passos endavant i retrocessos, però mantenint sempre que l'objectiu fonamental és el de crear un gran espai de convivència i de protecció de les minories.

S'HA DIT QUE L'EUROPA DE NAPOLEÓ va fer possible l'Alemanya de Bismarck; que l'Alemanya de Bismarck va obrir el camí al que seria la dominadora idea d'Europa de Hitler, i que d'aquella bogeria nazi en sortiria l'Europa que avui té la seu a Brussel·les amb el Parlament a Estrasburg. No s'ha de perdre de vista que el més habitual en la història europea ha estat la guerra i que per evitar que els conflictes entre els Estats europeus es repeteixin, és imprescindible mantenir i defensar el respecte entre els pobles i les nacions. La construcció europea arrenca amb la voluntat de segellar la pau entre Alemanya i França. Mig segle després d'aquella voluntat d'enterrar els vells conflictes des de les dues ribes del Rin, s'ha aconseguit la reunificació pacífica del continent amb la

difícil incorporació d'illes com la Gran Bretanya, Irlanda, Malta i Xipre. Islàndia està trucant a la porta, i també totes les noves repúbliques balcàniques que s'han destruït en guerres inacabables.

EUROPA HA ESTAT CAPAÇ D'ABANDONAR el vell i estèril concepte de basar la seguretat d'un Estat en la debilitat de l'altre. Ara sabem, com ha recordat Javier Solana, que serem forts i prosperarem si els nostres veïns també poden fer el mateix. Els europeus d'avui hem crescut en la diversitat i gastem les nostres vides acompanyats de la diferència. Hem après a cops de bastó, lentament, la difícil tasca de viure amb la diferència pacíficament. Com diu Zygmunt Bauman a L'ambivalència de la modernitat, a vegades, l'universalisme inherent a l'esperit europeu consisteix en la seva capacitat per conversar amb l'estranger, comprendre les raons de l'altre, sense perdre ni rebutjar la pròpia identitat.

ÉS UN TÒPIC BEN RECURRENT que els dirigents d'avui són una ombra desdibuixada dels líders de fa una o dues generacions. Sempre ha passat igual. Les crítiques que reberen Helmut Schmidt, Helmut Kohl, François Mitterrand, Felipe González i molts líders de la segona generació d'europesistes en els seus països foren ferotges. Però vist des de la distància, resulta que contribuïren decisivament a la realitat europea que avui tenim. És cert que Margaret Thatcher no era europeista, com tampoc ho serà David Cameron si guanya les eleccions. Però Edward Heath, Harold Wilson i Tony Blair sí que ho van ser.

ELS DIRIGENTS POLÍTICS SÓN MOLT IMPORTANTS. Però ho són encara més les institucions a les quals serveixen i a les quals greixen fent de corretja de transmissió entre les directives de Brussel·les i les

normatives dels governs estatals. Hi pot haver governants poc valorats pels seus compatriotes i que, a la vegada, facin bé la feina com a europeistes. És irrellevant que Rodríguez Zapatero i el mateix Gordon Brown visquin moments baixos. Tant se val. El que compta és si són fidels a la idea que Europa és la garantia per viure en pau i convivència, malgrat la crisi, els legítims interessos estatals, la inestabilitat en el món, l'emergència de noves potències com la Xina i l'Índia o les relacions amb els Estats Units.

A MÉS CRISI, MÉS EUROPA. Una iniciativa interessant és la que acaba de proposar la cancellera Angela Merkel, amb el suport del president Nicolas Sarkozy, per impulsar un Fons Monetari Europeu que permetria arreglar els possibles problemes dels socis de l'eurozona sense necessitat de l'ajut del Fons Monetari Internacional, amb seu a Washington, que es va crear pocs anys després de la Segona Guerra Mundial. El missatge intenta ser clar i nítid. Si algun soci de la zona euro passa per dificultats insuperables, Europa per ella mateixa té capacitat per donar una resposta adequada. És un dels efectes de la crisi que ha esclatat a Grècia i que podria arrossegar l'euro i afectar directament països com Espanya i Portugal. Vull una Europa capaç de respondre als reptes del moment, digué Angela Merkel dilluns.

SI AQUESTA INICIATIVA ACABA convertint-se en realitat, seria una prova més de com Europa ha anat fent-se partint de dificultats, malentesos, interessos contraposats i desgavells de governs que han buscat en Europa la curació de les seves malalties endèmiques sense aportar res a canvi, sense esforçar-se a complir els compromisos adquirits.

S'HA ACABAT, PER TANT, LA IDEA de distribució de la riquesa discrecional sense acceptar les responsabilitats que comporta. Hi haurà sancions més estrictes, una vigilància més propera, un retre comptes imprescindible, de manera que un país en fallida haurà d'acceptar les receptes proposades pels que gestionaran les crisis, que no seran els Estats sinó la mateixa Unió Europea. Si totes aquestes mesures són insuficients o bé són considerades com una intromissió forastera, hi hauria la possibilitat d'excloure un Estat de la zona euro.

EL QUE NO ES PODRÀ FER ÉS PORTAR el paraigua europeu sense comportar-se amb els criteris econòmics i fiscals que han de seguir les normes de convergència que es van idear amb el Tractat de Maastricht. Ja es veurà com acaba aquesta iniciativa, però el que sí que sembla evident és que els impulsors de la moneda única no estan en condicions de destruir un edifici monetari que ha tingut més coses positives que negatives.